

รูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

A Model for Dissemination of Preaching Monks in Prisons and Penitentiary

พระสมุห์ชาญชัย ญาณชาโต (เพชร์ดี)¹ ศิริโรจน์ นามเสนา² และวัธนะ กัลยาณพัฒน์กุล³

Phrasamu Chanchai Yanachato (Phetdee), Sirirot Namsena and

Watthana Kanlayapatthanakul

Received: April 11, 2023

Revised: June 23, 2023

Accepted: June 29, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน 2) พัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 รูป/คน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ พระวิทยากรยังขาดรูปแบบและวิธีการคิด วิธีการเทศน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่กับผู้ต้องขัง และความคับแคบสถานที่คับแคบ กฎระเบียบที่จำกัด และความเครียดของผู้ต้องขัง ทำให้มีผลต่อการเผยแผ่ของพระวิทยากร 2) การพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ต้องมีวิธีกระตุ้นความคิดด้วยโยนิโสมนสิการ และวิธีเทศนาใช้เทศนา 4 ให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง “กรรมและกฎแห่งกรรม” ส่วนวิธีการปฏิบัติตน ควรมีจริยวัตรตรงตาม ปณิธานแน่วแน่ ตรวจสอบผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่งธรรมกถึก 5 และ 3) การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานนั้นมีรูปแบบวิธีกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขังคือ โยนิโสมนสิการ และวิธีเทศนาใช้วิธีการเทศนา 4 ให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง “กรรมและกฎ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: phrachanchai007@gmail.com, Tel. 086-2109143

แห่งกรรม” ส่วนวิธีการปฏิบัติตน ควรมีจริยาวัตรตรงตามอยู่ในสมณสาธูป ปณิธานแน่วแน่ ตรวจสอบพิจารณาผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่ง ธรรมกถึก 5 ควรยึดตามหลักโอวาทปาติโมกข์ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการปฏิบัติอีก 6 จะทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ต้องขังให้เกิดสัมมาทิฐิได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการเผยแพร่, พระวิทยากร, เรือนจำและทัณฑสถาน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the problems of dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary; 2) to develop a model for dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary; and 3) to present a model for dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary. It was a qualitative research by conducting in-depth interviews with 22 key informants, and group discussions with 10 experts. Data analysis was descriptive content analysis. The results of the research found that 1) the problems for dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary were: preaching monks still lacked a form and method of thinking, methods of preaching that were appropriate for preaching to prisoners, cramped place, limited regulations and stress among prisoners causing an effect on dissemination of preaching monks; 2) in terms of developing a model for dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary, there must be a way to stimulate the mind through Yonisomanasikara and the method of preaching was to use Desama 4 to make prisoners understand “karma and the law of karma”. As for how to behave, there should be beautiful conduct, firm determination, considering the audience. There were Kalayanamittadhamma 7 and Dhammakathika 5; and 3) in terms of the presentation of a model for developing dissemination of preaching monks in prisons and penitentiary, there should be a method for stimulating the minds of prisoners that was Yonisomanasikara and the method of preaching used the method of preaching 4 to make prisoners understand “karma and the law of karma”. as for how to behave, there should be beautiful conduct in the

behavior form of monks, firm determination, consider the audience, have Kalyanamittadhamma 7 and Dhammakathika 5. There should be adherence to the principles of the Patimokkha teachings, namely principles 3, ideals 4, and practice methods 6, which will enable the behavior and attitude of prisoners to be changed to create better Sammaditthi.

Keywords: Dissemination Model, Preaching Monks, Prisons and Penitentiaries

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ปรากฏขึ้นภายหลังจากการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เสด็จไปแสดงธรรมชื่อ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” โปรดแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ต่อจากนั้นก็ได้ทรงแสดงธรรมเทศนานุปุพพิกถาและสามกัถาสิกธรรมเทศนา คือ อริยสัจ 4 โปรดยสกุลบุตร ชาวกรุงพาราณสี พร้อมสหาย 54 คน ทรงให้การอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้เป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทธศาสนา รวมเป็น 60 รูป พระองค์เห็นสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป และพระพุทธองค์ก็ได้วางกรอบแนวการสอน และการเผยแผ่พระธรรมคำสอนเอาไว้ ซึ่งถือกันว่าเป็นพุทธวิธีการสอนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เวไนยสัตว์ทั้งปวงอย่างสูงสุด เพื่อให้สาวกได้ทำหน้าที่ของตนตามพุทธประสงค์ที่ว่า พวกเธอจงเที่ยวจาริก (ไป) เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์แก่อกุลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (วิ.ม. 4/32/40)

พระพุทธองค์ทรงประทานพระโอวาทแก่เหล่าพระสาวกที่มาประชุมพร้อมกัน ในวันเพ็ญเดือน 3 นั้น คือ “โอวาทปาติโมกข์” เพื่อวางรากฐานของพระพุทธศาสนา ถือเป็นคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เพราะพรรณนาถึงพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมซึ่งนำผู้ปฏิบัติให้ดำเนินไปสู่พระนิพพาน การแสดงโอวาทปาติโมกข์ พระพุทธเจ้าทรงแบ่งคำสอนหลักออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ว่าด้วยอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ส่วนที่ 2 ว่าด้วยหลักการของพระพุทธศาสนา ส่วนที่ 3 ว่าด้วยวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนา (เจษฎาภรณ์ รอดภัย, 2555) พระพุทธองค์ทรงประทานหลักการและเทคนิคในการเผยแผ่ให้พระสาวกยึดถือปฏิบัติเป็นหลักในการแสดงธรรม (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553) ทรงให้สอนผู้คนทุกคนทุกหมู่เหล่าไม่ได้เลือกชั้นวรรณะยากดีมีจน หรือแม้กระทั่งคนผู้กระทำความผิดให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับตนเป็นคนดีของสังคม ดังที่ปรากฏในประวัติของพระ

องค์มูลถือว่าเป็นตัวอย่างของชาตกรผู้หลงผิด หลังจากได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ จึงได้อุปสมบทและบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ ต่อมาได้มาเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (ม.ม.13/347/421-433) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้น ได้กระทำกันในหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแนะนำสั่งสอนการปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส และการตอบปัญหาข้อข้องใจสงสัยเป็นต้น (พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตญาณ), 2549)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา นั้น พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ยังได้รับอาราธนาให้เข้าไปสอนธรรมะให้ผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานมาเป็นเวลาหลายสิบปี จากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีข้อบังคับให้เรือนจำดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขอบรมผู้ต้องขัง ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีก่อนที่จะได้รับการปลดปล่อย โดยจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งทางเรือนจำและทัณฑสถาน โดยอนุศาสนาจารย์จึงได้อาราธนาพระวิทยากร หรือพระสงฆ์เข้าไปปฏิบัติงานการเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ 1) การสอน “ธรรมศึกษา” 2) พระวิปัสสนาจารย์บรรยายธรรม สอนจิตตภาวนา การอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ 3) แสดงธรรมในวันหยุดราชการเสาร์-อาทิตย์ 4) การอบรมผู้ต้องขังชาวพุทธก่อนพ้นโทษ ให้ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ลีลา มั่นตรา, 2560)

การที่พระภิกษุเข้าไปทำหน้าที่ช่วยอบรมเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่นักโทษเป็นประจำทุกเดือน และร่วมกับโครงการเรือนจำ เรือนธรรมตามระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง ฉบับที่ 8 เรื่องการศึกษาและอบรมผู้ต้องขังตามข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ในด้านการศึกษา สาขาจริยศึกษา (ดาวเรือง หงษา, 2556) ได้แก่ การอบรมศีลธรรม จรรยา และหน้าที่พลเมืองดี โดยมีอนุศาสนาจารย์เจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำเป็นผู้พิจารณาคัดสรรตามความเหมาะสม ซึ่งใช้พิจารณาตามท่อนุศาสน์แต่ละท่านพิจารณาเห็นสมควรตามหลักเกณฑ์ พระสงฆ์ที่ได้รับอาราธนายินยอมให้เข้าไปทำการอบรมเผยแผ่สั่งสอนแต่ละท่านมีความชำนาญในการอบรมเผยแผ่พระธรรมคำสอน มีความรู้แตกฉานในการเผยแผ่แตกต่างกัน เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ

ของผู้กระทำความผิดให้มีทัศนคติในทางที่ดีขึ้น และช่วยสร้างกำลังใจให้สู้ชีวิต เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปก็จะได้นำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ผู้ต้องขังเมื่อได้รับการตัดสินใจจนจบกระบวนการแล้ว จำต้องถูกคุมขังซึ่งตามกระบวนการถือว่าจบลง แต่สิ่งที่เป็นปัญหา (พระครูสุทิวรญาณ (ภักดี เขมธโร), 2561) คือ ความหลากหลายของผู้ต้องขังที่รวมกันอยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังแต่ละราย มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ อายุ เมื่อถูกนำมาให้อยู่ในสังคมเดียวกัน มีการฝึกหัดปฏิบัติตามกรอบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ต้องขังได้รับการอบรม คือ การร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อันเป็นการอบรมขัดเกลา ภาย วาจา จิตใจ ให้เกิดความเกรงกลัว ความละอายใจต่อบาป และซาบซึ้งในรสของพระธรรม โดยมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งภายในจิตใจ มุ่งที่จะไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก พระสงฆ์ในจังหวัดสระแก้วจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเข้าไปเผยแผ่ ซึ่งจะแตกต่างจากการที่มีศรัทธาญาติโยมทั้งหลายมาวัดเพื่อปฏิบัติธรรม หรือการได้เข้าไปแสดงธรรมเทศนาในที่ต่าง ๆ ประกอบกับการที่อุทสาสนาจารย์ได้มีการนิมนต์พระภิกษุจากที่ต่าง ๆ ไม่ได้นิมนต์พระภิกษุซ้ำเป็นประจำ

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน” เพื่อแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแผ่นำมาวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานว่าเป็นอย่างใด ซึ่งจะได้ดำเนินการค้นคว้าทั้งด้านเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนาม และผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อได้ผลดีแล้วจะได้นำมาเป็นต้นแบบในการเผยแผ่พระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานในเขตอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 รูป/คน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการทบทวนจากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้ที่ผู้วิจัยได้เลือกอย่างเจาะจง ประกอบไปด้วย กลุ่มที่ 1 คณาจารย์ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 พระสงฆ์ผู้เป็นวิทยากรเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 16 รูป และกลุ่มที่ 3 ข้าราชการผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 22 รูป/คน และการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้มีความรู้และประสบการณ์) ที่ให้ข้อมูลสำคัญทางด้านการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้เครื่องมือเป็นการสนทนากลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มที่ 1 คณาจารย์ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับหลักธรรม และรูปแบบการเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 3 รูป/คน กลุ่มที่ 2 พระสงฆ์ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับหลักธรรม และรูปแบบการเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 7 รูป รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ รูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

3. ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล เป็นการศึกษาเชิงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 การหาแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเครื่องมือ ขั้นที่ 4 การลงพื้นที่เพื่อการสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปและสังเคราะห์ ขั้นที่ 6 การสร้างองค์ความรู้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ในประเด็นรูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

1. สภาพปัญหาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน พบว่า สภาพปัญหาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ พระวิทยากรยังขาดรูปแบบและวิธีการคิด วิธีการเทศน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมกับผู้ต้องขัง และความไม่พร้อมของสภาพแวดล้อมที่คับแคบไม่สะดวกเท่าที่ควร การทำงานในเรือนจำและทัณฑสถานก็มีความยากลำบากด้วยเงื่อนไขทั้งในข้อกฎระเบียบ ทำให้การจัดกรรมค่อนข้างจำกัด และความเครียดของผู้ต้องขังทำให้มีผลต่อการเผยแผ่ของพระวิทยากร

2. รูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส จำนวน 22 รูป/คน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน พบว่า

2.1 วิธีการคิด หรือกระบวนการคิดของพระวิทยากรการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ต้องมีวิธีการกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขังให้ปฏิบัติตามหลักการของโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งพระผู้มีพระพุทธเจ้าได้ทรงวางแนวทางการเผยแผ่พระธรรมคำสอนให้กับพระสงฆ์ คือ โยนิโสมนสิการ 10 วิธีได้แก่

1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยเป็นวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ โดยการสืบสาวให้ถึงเหตุปัจจัย โดยพิจารณาได้ว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุหลัก อะไรเป็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุรอง และอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดผลนั้น ๆ เป็นการหาความสัมพันธ์หรือตั้งคำถามแล้วหาคำตอบ และเมื่อได้คำตอบที่แท้จริงได้แล้วจึงสืบสาวไปถึงวิธีการแก้ปัญหา นั้น ๆ และแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับสาเหตุของปัญหานั้น ๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจนปัญหานั้นสำเร็จ

2) วิธีคิดแบบแยกส่วน เป็นวิธีคิดแบบวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบใดเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลหรือปัญหาการคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบนี้มีความสำคัญมาก เพราะถ้าฝึกคิดอยู่เป็นประจำจะช่วยให้เกิดความชำนาญความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถนำมาประยุกต์ในการแก้ปัญหาชีวิตได้

3) วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะวิธีคิดลักษณะนี้เป็นความเข้าใจสภาพความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ ว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเหล่านี้เป็นธรรมดาของสรรพสิ่งไม่มีสิ่งใดจะอยู่เหนือ

กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้ เป็นการคิดให้รู้เท่าทันและยอมรับความจริง เมื่อคิดได้รู้เท่าทันสามารถละความยึดมั่นถือมั่นอันก่อให้เกิดทุกข์ได้

4) วิธีคิดแบบอริยสัจ เป็นการคิดแก้ปัญหาที่สาเหตุการคิดแบบนี้คล้ายกับการคิดแบบวิทยาศาสตร์ คือต้องมีการตั้งปัญหา คิดสมมติฐาน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบของปัญหานั้น ๆ เป็นวิธีคิดที่ตรงจุด ถ้าเรารู้จักคิดแบบอริยสัจอยู่เป็นประจำจะทำให้เราเข้าใจและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัวได้ดี สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

5) วิธีคิดแบบบรรลธรรมสัมพันธ์ เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการหรือลงมือทำ คือ การที่จะกระทำการต่าง ๆ โดยรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไปเพื่อจุดหมายอะไร อันจะช่วยให้เราสามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง และทำให้เกิดผลต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษและทางออก ทำให้รู้จักแยกแยะว่าคุณและโทษอยู่ตรงไหนและทางเลือกที่ดีกว่าเป็นอย่างไร และเลือกทำเลือกปฏิบัติแต่สิ่งดีสิ่งที่เป็นคุณและหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีสิ่งที่เป็นโทษ

7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นตัวช่วยกำกับพิจารณาอยู่เสมอเพื่อจะได้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแก่ตนเองและผู้อื่นในสังคม

8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล เป็นวิธีคิดที่รู้จักนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านพบมาคิดปรุงแต่งไปในทางที่ดีงามเป็นประโยชน์เป็นกุศลทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคล ทำให้มีจิตใจที่สะอาดผ่องแผ้ว แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ต่อไป และยังเป็นการช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกัน

9) วิธีคิดแบบปัจจุบัน วิธีคิดโดยการมีสติอยู่กับปัจจุบัน โดยไม่ไปคำนึงแต่เรื่องในอดีต และมีสติในการคิดแก้ไขหรือปรับปรุงในเวลาปัจจุบัน โดยรู้ว่าการกระทำในปัจจุบันจะทำให้เกิดผลในอนาคตอย่างไร

10) วิธีคิดแบบวิภาษวาทิ คือ วิธีคิดแบบการมองความจริงในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่มองหรือคิดวิธีเฉพาะแง่ใดแง่หนึ่ง ทำให้ความคิดและการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ชัดเจนตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง การคิดแบบแยกแยะประเด็นมีประโยชน์มากในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเรารู้จักแยกแยะหน้าที่ของตนเองก็จะทำให้เราประสบความสำเร็จในชีวิตได้เป็นอย่างดี มีส่วนช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

2.2 วิธีเทศนา: การพระวิทยากรที่เผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธศาสนาด้วยการแสดงชี้แจงให้ฟังจนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ต้องมีวิธีการเทศนาดังนี้

เทศนา 4 คือ 1) สันทสสนา แจ่มแจ้งอธิบายแสดงเหตุผลให้ชัดเจน 2) สมาทปนา จูงใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ 3) สมุตเตสนา แก่ล้าล่ำมิกำลังใจแข็งขันที่จะทำให้สำเร็จจงได้ และ 4) สัมปหังสนา ร่าเริงโดยชี้ให้เห็นผลดีและทางจะสำเร็จ

กรรมและกฎแห่งกรรม วิธีการเทศนานี้พระวิทยากรที่เผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถานจะต้องทำให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมอันจะส่งผลให้เกิดความกลัวต่อผลกรรมซึ่งจะส่งผลให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษไปแล้วไม่กระทำความผิดอีก แต่ควรเน้นกรรมปัจจุบันให้เห็นความเดือดร้อนของตัวเองและคนในครอบครัวอันเกิดจากการกระทำของเขาเอง กฎแห่งกรรมเป็นหลักในการฝึกฝนอบรมพัฒนามนุษย์ให้รู้จักรับรู้ และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งหลักกฎแห่งกรรมนั้นถือว่าการกระทำทุกอย่างนั้นย่อมมีผลตามมาเสมอ ไม่ว่าเราทำอะไรไว้ทั้งกรรมดีและชั่วก็ตาม เราจะต้องเป็นผู้รับผลของกรรมนั้นเสมอ จะให้ใครมารับผลกรรมแทนเราไม่ได้ การเชื่อกฎแห่งกรรมอย่างถูกต้องจะช่วยตัดหรือปิดความผิดไปให้คนอื่นจนหมดสิ้นทำให้เรายอมรับความจริงอันเกิดขึ้นจากผลกรรมว่าเป็นการกระทำของเราเอง ถ้าเราแยกไม่ออกว่าเส้นทางไหน คือ เส้นทางแห่งความดีและความชั่ว เราก็จะมีโอกาสพลาดไปทำความชั่ว แล้วผลทุกข์แห่งความชั่วก็ย่อมตกมาถึงตัวเรา เมื่อทำความเข้าใจพื้นฐานตรงนี้แล้ว ความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองก็จะเกิดขึ้นตามมา และจะส่งผลให้ตัดสินใจเลือกทำแต่กรรมดีได้อย่างถูกต้อง เช่น เริ่มตั้งแต่เลือกคิดในเรื่องดี ๆ เลือกพูดในเรื่องดี ๆ เลือกทำในสิ่งที่ดี ๆ ถ้ายึดมั่นในหลักกรรม และผู้ต้องขังก็จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งที่ขณะถูกจองจำในเรือนจำหรือหลังพ้นโทษแล้วได้อย่างถูกต้อง อันจะช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

2.3 วิธีการปฏิบัติตน: การที่พระวิทยากรเข้าเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถานควรมีจริยวัตรงดงามอยู่ในสมณสารูป ปณิธานแน่วแน่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำหน้าที่อย่างอดทนเข้มแข็ง ตรวจพิจารณาผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่งธรรมกถึก 5 จะช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

3. การนำเสนอรูปแบบการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน พบว่ารูปแบบการพัฒนาการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน นั้นมีรูปแบบวิธีการกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขัง คือ โยนิโสมนสิการ 10 ประการและวิธีเทศนาใช้วิธีการเทศนา 4 ให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง “กรรมและกฎแห่งกรรม” จนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ ส่วนวิธีการปฏิบัติตน ควรมีจริยวัตรงดงามอยู่ในสมณสาธูป ปณิธานแน่วแน่ ตรวจพิจารณาผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่ง ธรรมกถึก 5 ควรยึดตามหลักโอวาทปาติโมกข์ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการปฏิบัติอีก 6 จะทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ต้องขังให้เกิดสัมมาทิฐิได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ พระวิทยากรยังขาดรูปแบบและวิธีการคิด วิธีการเทศนาที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมกับผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังแต่ละราย มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ อายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุทธธรรมาภรณ์ (ภักดี เขมธโร), (2561) พบว่า ความหลากหลายของผู้ต้องขังที่รวมกันอยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังแต่ละราย มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ อายุ ซึ่งพระสงฆ์จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเข้าไปเผยแพร่ ซึ่งจะแตกต่างจากการที่มีศรัทธาญาติโยมทั้งหลายมาวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีสิทธิการ (สมใจ ธมมเวที) (2559) พบว่า ปัญหาในการเผยแพร่ธรรมให้ผู้ต้องขังยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะพระสงฆ์ยังขาดมีความรู้ความเข้าใจภาษา ไม่รู้จักเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม

2. การพัฒนารูปแบบการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน จากภาพที่ 1 รูปแบบการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 วิธีการคิด: กระบวนการคิดของพระวิทยากรการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน วิธีคิดหรือวิธีการกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขังให้ปฏิบัติตามหลักโอวาทปาติโมกข์ คือ โยนิโสมนสิการ 10 ประการ จนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของทรงวิทย์ แก้วศรี (2551) พบว่า ยุทธวิธีการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้าทรงใช้การคิดใช้โยนิโสมนสิการ

2.2 วิธีเทศนา: การพระวิทยากรที่เผยแพร่ในเรือนจำและทัณฑสถาน วิธีการเทศนา 4 คือ 1) สันทสสนา ชี้แจงให้เห็นชัดจนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง 2) สมาทปนา ชวนใจให้อยากรับเอาไป

ปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา เราใจให้อาจารย์แก่กล้า มีกำลังใจแข็งขันมั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจริงได้ 4) สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำ และทัณฑสถาน ต้องใช้วิธีการเทศนา 4 ให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง “กรรมและกฎแห่งกรรม” จนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเด่น ชิตมาโร (2559) พบว่า กฎแห่งกรรมเป็นหลักในการฝึกฝนอบรมพัฒนามนุษย์ให้รู้จักรับรู้ และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง

2.3 วิธีการปฏิบัติตน การที่พระวิทยากรเข้าเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน

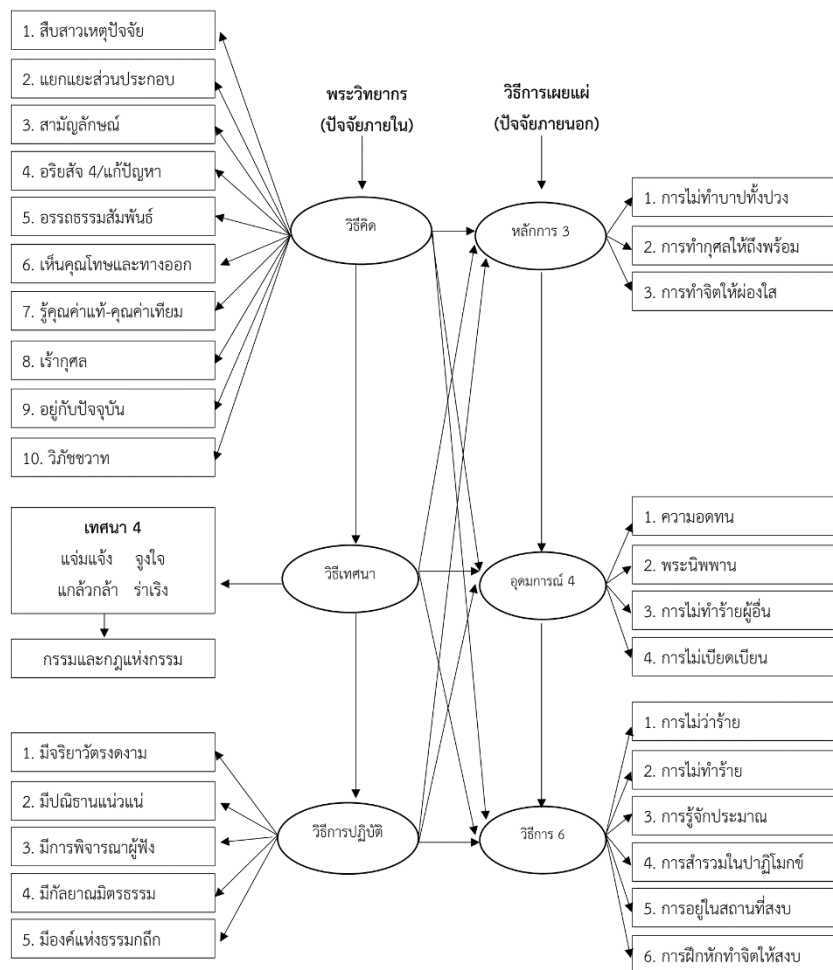
1) ควรมีจริยวัตรตรงตามอยู่ในสมณสาธูป 2) ปณิธานแน่วแน่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครู-นาคเจติยาภิรักษ์ (สมพงศ์ ญาณธีโร) (2559) พบว่า สิ่งที่พระธรรมทูตต้องมีถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติศาสนกิจในการเป็นพระธรรมทูต คือ จริยวัตรตรงตามอยู่ในสมณสาธูป รักษาเสขียวัตถ์ได้เหมาะสมและบุคลิกภาพสงบเย็น เป็นที่เจริญใจแก่ผู้พบเห็น ไม่ประพฤติดังสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา รักษากิริยามารยาททางสังคมถูกกาลเทศะ และปณิธานแน่วแน่ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง เมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบากและสภาพการทำงานในพื้นที่ซึ่งไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกเพียงพอ แต่ก็ทำงานด้วยตั้งใจว่าถวายงานพระพุทธเจ้า 3) ตรวจพิจารณาผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูโสภณจิตตาทิรมณ (จำนงค์ เสาเปรียง) (2561) พบว่า พุทธกิจประการที่ 5 (การตรวจพิจารณาผู้ฟัง) นี้เป็นจุดเด่นในการทำงานของพระพุทธรเจ้า จนทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำเร็จได้ง่าย การแสดงธรรมของพระองค์นั้น เป็นระบบการทำงานที่มีการศึกษาข้อมูล การประเมินผลการสรุปผลในการแสดงธรรมทุกครั้ง หลังจากทีบุคคลนั้น ๆ ปรากฏในข่ายพระญาณของพระพุทธเจ้าคือทรงรู้ว่าเขาเป็นใคร มีอุปนิสัยบารมีอย่างไร แสดงธรรมอะไรจึงได้ผล หลังจากแสดงธรรมแล้วผลจะออกมาเป็นอย่างไร ดังนั้นการแสดงธรรมทุกครั้งของพระพุทธองค์ จึงบังเกิดผลเป็นอัสจรรยเพราะจะทรงแสดงเฉพาะแก่ผู้เป็นพุทธโชนยคือสามารถแนะนำให้รู้ได้เป็นหลัก 4) มีกัลยาณมิตรธรรม 7 สอดคล้องกับงานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่าคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น ฟังประกอบด้วยคุณสมบัติ “กัลยาณมิตร” คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร 7 ประการ ดังนี้ (1) ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเองชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม (2) ครุ น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (3) ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริงทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์

เอ่ยอ้าง และรำลึกถึงความซาบซึ้ง และภาคภูมิใจ (4) วัตถุประสงค์ให้ได้ผล คือ พุดเป็น รู้จัก ชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพุดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) วรณกษโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกิน และคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ (6) คัมภีร์จะ กะถัง กัดดา แกลงเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าว ชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งซับซ้อนให้เข้าใจได้และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป (7) โน จัฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย หรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร และ 5) องค์แห่งธรรมกถึก 5 ประการ จะช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูบรรณเจติยาภิรักษ์ (สมพงศ์ ญาณธีโร) (2559) พบว่า สิ่งที่พระธรรมทูตต้องมีถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติ ศาสนกิจในการเป็นพระธรรมทูตในประเทศอินเดียเนปาล ควรมีองค์แห่งพระธรรมกถึก และทักษะ ภาษาดี

3. นำเสนอรูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน พบว่า รูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน นั้นมีรูปแบบวิธีกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขังให้ปฏิบัติตามหลักโอวาทปาติโมกข์ คือ โยนิโสมนสิการ 10 ประการและวิธีเทศนาใช้วิธีการเทศนา 4 ให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง“กรรมและกฎแห่งกรรม”จนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจสามารถนำไป ปฏิบัติได้ ส่วนวิธีการปฏิบัติตน ควรมีจริยวัตรตรงตามอยู่ในสมณสาธูป ปณิธานแน่วแน่ ตรวจสอบ พิจารณาผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่ง ธรรมกถึก 5 ควรยึดตามหลักโอวาทปาติโมกข์ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการปฏิบัติอีก 6 จะทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและ ทัศนคติของผู้ต้องขังให้เกิดสัมมาทิฐิได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องงานวิจัยของพระปลัดคมศักดิ์ รุ่งศิริ และ พระปลัดสมชาย ดำเนิน (2565) พบว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาวิธีกรรมมากมายหลายวิธี แต่ ไม่ว่าจะเผยแผ่ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม นักเผยแผ่จะต้องยึดหลักการ คือโอวาทปาติโมกข์

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่ได้รับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้รูปแบบการ เผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากภาพที่ 1 “รูปแบบการพัฒนาการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถาน” ซึ่งใช้รูปแบบเชิงสาเหตุเป็นต้นแบบ มีรูปแบบวิธีคิด วิธีเทศนา และวิธีการปฏิบัติตนของพระวิทยากรที่เผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยยึดหลักโอวาทปาติโมกข์ ได้แก่ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 วิธีการ 6 จึงได้นำเสนอรูปแบบดังกล่าวเป็นนวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. วิธีการคิด วิธีกระตุ้นความคิดของผู้ต้องขัง คือ โยนิโสมนสิการ 10 วิธี ได้แก่ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกส่วน 3) วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ 4) วิธีคิดแบบอริยสัจ 5) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษและทางออก 7) วิธีคิดแบบคุณค่า

แท้คุณค่าเทียม 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล 9) วิธีคิดแบบปัจจุบัน 10) วิธีคิดแบบวิรัชชาติ มีส่วนช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

2. วิธีเทศนา การพระวิทยากรที่เผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน วิธีการถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธศาสนาด้วยการแสดงชี้แจงให้ฟัง จนผู้ต้องขังเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ ต้องมีวิธีการเทศนาวิธี 4 คือ 1) สันตัสสนา แจ่มแจ้ง อธิบายแสดงเหตุผลให้ชัดเจน 2) สมาทปนา จูงใจ ให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา แก่ลัวกล้า มีกำลังใจแข็งขันที่จะทำให้สำเร็จจริงได้ และ 4) สัมปหังสนา ร่าเริง โดยชี้ให้เห็นผลดีและทางจะสำเร็จ ทำให้ผู้ฟังมีความหวัง และร่าเริงเบิกบานใจ โดยเน้นให้ผู้ต้องขังเข้าใจเรื่อง “กรรมและกฎแห่งกรรม” ซึ่งเป็นหลักการที่ช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

3. วิธีการปฏิบัติตน การที่พระวิทยากรเข้าเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน การแสดงพฤติกรรม และปฏิบัติตนในด้านบุคลิกภาพทั่วไปควรมีจริยาวัตรตรงตามอยู่ในสมณสาธูป ปณิธานแน่วแน่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำหน้าที่อย่างอดทนเข้มแข็ง ตรวจสอบพิจารณาผู้ฟัง มีกัลยาณมิตรธรรม 7 และองค์แห่งธรรมกถึก 5 จะช่วยให้การเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานได้ผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษารูปแบบการเผยแผ่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานมาทั้งหมดพบว่า มีบางประเด็นที่ผู้ศึกษาหรือผู้สนใจทั่วไปรวมถึงหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรและสังคมได้ดังนี้

1. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อยกย่องหรือเชิดชูหรือประกาศเกียรติคุณหรือสนับสนุนส่งเสริมพระวิทยากรที่เข้าไปเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่สังคมด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีพระสงฆ์สนใจในการเข้าไปเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งมีจำนวนจำกัด

2. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร (พระวิทยากร) ให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่ โดยมีการฝึกอบรมแก่พระสงฆ์ สามเณร ที่สนใจจะเข้าไปเผยแผ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ทั้งรูปแบบการเผยแผ่ และการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการสร้างสื่อการสอนด้วยสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางพุทธศาสนศึกษาให้เข้ากับสถานการณ์และยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. คณะสงฆ์สามารถนำรูปแบบการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานนี้ ไปพัฒนาการเผยแพร่ของพระสงฆ์ที่มีความสนใจเผยแพร่ธรรมะในเรือนจำและทัณฑสถาน

2. รูปแบบการเผยแพร่ของพระวิทยากรในเรือนจำและทัณฑสถานนี้ จะเป็นประโยชน์ต่องานเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระวิทยากร และเป็นแนวทางการเผยแพร่ธรรมะให้ผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานจังหวัดอื่น ๆ

3. หน่วยงานของภาครัฐ เช่น เรือนจำ/ทัณฑสถาน หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ใช้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขอบรมผู้ต้องขัง ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีก่อนที่จะได้รับความปลดปล่อย

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎากรณ์ รอดภัย. (2555). *การศึกษาวิเคราะห์หลักโอวาทปาติโมกข์ในทัศนะของพระเถระในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดาวเรือง หงษา. (2556). *กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์*. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า*. (ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- พระครูบรรณเจติยาภิรักษ์ (สมพงศ์ ญาณธีโร). (2559). *รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระธรรมทูตสายอินเดีย-เนปาลตามหลักพุทธจิตวิทยา*. (ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูศรีสิทธิการ (สมใจ ธรรมเวที). (2559). รูปแบบการบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุค
โลกาภิวัตน์ของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี. (คุุณินพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุทิวรญาณ (ภักดี เขมธโร). (2561). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังใน
เรือนจำจังหวัดสระแก้ว. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 1(1), 22.
- พระครูโสภณจิตตาริรม (จำนงค์ เสาเปรียง). (2561). ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธกิจในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตพระสงฆ์ไทย. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธ
ศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเด่น ชิตมาโร. (2559). การบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระองค์คูลีมาลเถระ. วารสาร
มจรบาฬีศึกษาพุทธโฆษณ์ปริทรรศน์, 2(2), 101-102.
- พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญาโณ). (2549). พุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปดสิบเจ็ด.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2553). ปัญญาต้องคู่กรุณาจึงจะพาชาติรอด. กรุงเทพฯ :
เซนปรินติ้ง.
- พระปลัดคมศักดิ์รุ่งศิริ และ พระปลัดสมชาย ดำเนิน. (2565). พระธรรมกถึกกับการเผยแผ่.
พระพุทธศาสนาในสังคมไทย. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 4(1),
18-28.
- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. (2560, 18 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอน
ที่ 21 ก, หน้าที่ 12-13.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลีลา มั่นตรา. (2560). ธรรมจาริณี เรือนจำศีล. กรุงเทพฯ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.